

Szabó András: *Joachim Georg Reticus, Copernicus tanítványa Magyarországon* és Takács József: *Emlékezés Kardos Tibor korai műveire* c. előadása.

Május 23-án este a Baranya Megyei Közgyűlés dísztermében fogadást adott a konferencia tiszteletére Pécs város önkormányzata és a megyei közgyűlés. Május 24-én délután a konferencia résztvevői megkoszorúzták Janus Pannonius szobrát a Várkertben, majd pécsi műemlékekkel ismerkedtek.

Komoly reményünk van a konferencia anyagának – az elmúlt évi, *Neolatin irodalom Európában és Magyarországon* c. konferencia anyagához hasonlóan (lásd ItK, 1996, 758–759) – kötetben való megjelentetésére is.

A két konferencia a Janus Pannonius-hagyományok pécsi ápolásának történetében az 1972. évi konferenciához és annak 1975-ben Kardos Tibor és V. Kovács Sándor által publikált tanulmánykötetéhez mérhető jelentőségű állomás, amely pécsi tudományos körök (történész-irodalomtörténész-bibliográfus, régész, délszláv kapcsolattörténettel foglalkozó szakember, helytörténész) bekapcsolódására is alkalmat teremtett.

Kecskeméti Gábor

A magyar színház születése (Tudományos konferencia, Eger, 1997. augusztus 27–30.)

1988 óta negyedik alkalommal került megrendezésre az a konferencia, amely – ugyan változó címekkel – ugyanazt a célt tűzte maga elé: hogy teret adjon a 16–18. századi magyar drámával kapcsolatos új kutatási eredményeknek, összefogva a különböző szakterületek (irodalom- és színház-történet, néprajz, zene- és művészettörténet, nyelvészet stb.) kutatóit.

Az eltelt évek alatt a konferencia tematikája és a résztvevők köre is kibővült: a hangsúlyosan jelen lévő iskoladráma-kutatás mellett a hivatásos színjátszás, a vásári komédiázás, az udvari színjátszás körét is felvállalta a tanácskozás; s 1994-ben már ismert külföldi tudósok is jelen voltak Egerben.

Az idei, az MTA Irodalomtudományi Intézete, a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézete, a Heves Megyei Művelődési Központ és az egri Dobó István Vármúzeum szervezte esemény a megemlékezés perceivel kezdődött: Szörényi Lászlónak, az MTA Irodalomtudományi Intézete igazgatójának emlékbeszéde után a résztvevők felavatták Tarnai Andor emléktábláját a Gárdonyi Géza Gimnáziumban. Ezt követte a konferencia hivatalos megnyitása a Művelődési Központ dísztermében (a megnyitó beszédet dr. Seregély István egri érsek, a magyar katolikus püspöki kar elnöke tartotta, a résztvevőket Kilián István köszöntötte).

Az első nap előadásai jól tükrözték az anyag sokszínűségét: az irodalomtörténeti előadások mellett (Szörényi László egy Savoyai Jenőről szóló, ismeretlen, latin nyelvű politikai drámát mutatott be, Czibula Katalin pedig Simai Kristóf *Igazházi* c. darabjának forrását elemezte, szakirodalmi tévHITEKET OSZLATVA el) három néprajzi jellegű előadásra is sor került. Küllös Imola egy dramatikus közköltészeti műfaj, a kocsmái veszekedés (a részeges férj illetve feleség dialógusa) elemzésére vállalkozott, bemutatva a műfaj kapcsolódási pontjait a 17–18. századi drámák közjátékaihoz; Erdélyi Zsuzsanna a népi kéziratos gyűjteményekben szereplő dramatikus szövegekről, pl. a halottas certamenekről beszélt; Kriza Ildikó pedig egy 1702-es Mátyás-dramában a 17. század végi népballadák, hősi énekek (köztük a *Szilágyi és Hajmási*) motívumkincsét, toposzait fedezte fel. A szemiotika területére vezetett Petőfi S. János előadása, aki egy jezsuita drámaszerző,

Kozma Ferenc *Jekóniás* c. drámájának szerzői utasításait elemezte, rendkívül gondolatébresztő módon, új szempontokat adva a többi drámaszöveg instrukcióinak értelmezéséhez is.

A második napon drámaszövegek és drámaírói életművek bemutatására vállalkoztak az előadók. Kedves Csaba azt a gondolatot vetette fel, hogy a 15. század végéről való Piry-hártya és a Máriabesnyői Töredék szövege egy az égi perről szóló töredékes misztériumjátékot őrzött meg a számunkra. Latzkovits Miklós egy 17. századi misztériumjáték, a *Filius prodigus* szövegét rekonstruálta újszerű, jelentős vitát kiváltó módon. Knapp Éva a legelső nagyszabéri iskolai színjátékot, a mindeddig ismeretlen *Alexius* c. drámát, Varga Imre pedig Avancinus egyik darabjának magyar fordítását s a szerző magyarországi hatását mutatta be.

Nagyközönség előtt most először hallhattunk a Borsa Gedeon által tavaly felfedezett Euripidész-fordításról, s Szentmártoni Szabó Géza a szöveg irodalomtörténeti elhelyezése, értékelése mellett rendkívül érdekes, továbbgondolandó hipotéziseket is megfogalmazott az *Iphigénia*-töredék szerzőjével kapcsolatban. (A szöveg nyomdatörténeti bemutatására is sor kerül majd – Borsa Gedeon tollából – a konferencia anyagát tartalmazó kötetben.) Hasonlóképpen felfedezés volt a kutatók számára is az a nagyon sokféle forrásból merítő, nyelvészeti, történeti, színháztörténeti adalékokat tartalmazó gazdag adattár, amit Székely György gyűjtött össze a magyarországi vásári színjátszásról szóló előadásában.

A szakirodalomban a századforduló óta ismert tény, hogy Faludi Ferenc iskoladrámájának, a *Caesar Egyptusban* c. darabnak Giulio Cordara drámája volt a forrása, s évtizedek óta nem is foglalkozott a két mű viszonyával magyar kutató. Cecilia Pilo Boyl (Róma) előadásában arra vállalkozott, hogy a fordítást sorról-sorra összevetve az eredetivel, Faludi írói habitusáról, politikai meggyőződéséről, fordítói módszeréről is árnyalt, korszerű képet adjon. A magyar jezsuita drámák többnyelvűségéről tartott érdekes, a nemzetközi kutatás szempontjait érvényesítő előadást Nigel Griffin angol kutató, a jezsuita iskoladrámák bibliográfusa. Ugyanezek a szempontok vezették Amedeo Di Francescót is, amikor a 18. századi magyar vígjátékok garabonciás-figurájáról tartott (a horvát anyaggal is párhuzamba állított) előadást.

A kitekintést szolgálta Takács Józsefnek Goldoniról illetve Király Ninának a lengyel hivatásos színjátszás kezdeteiről szóló előadása. Egy-egy műfaj illetve téma átfogó bemutatására vállalkozott Demeter Júlia a jezsuita és a piarista vígjáték jellegzetességeit vizsgálva és Egyed Emese, aki az antik mítoszok magyar átdolgozásait vette számba, hírt adva egy nemrég felfedezett, ismeretlen szerzőjű drámáról is. Az elvontabb, filozófiai megközelítés sem hiányzott a konferencia anyagából: ezt képviselte János István *Theatrum Mundi* és Szabó Ferenc S. J. *Személy, szerep, szerepjátszás a drámában* c. előadása.

A tanácskozás harmadik napja Nagy Imre átfogó, kommunikáció-központú drámaelemzésével kezdődött (Bessenyei: *A filozófus*). Ezt követően Szelestei N. László egy eddig ismeretlen színháztörténeti forrásra, egy 18. századi városi formuláskönyv adatára hívta fel a figyelmet, majd Gál Zsuzsannának a békési protestáns színjátszásról szóló híradása következett. A délelőtti nagyobbik része a zenetörténészeké volt: Domokos Mária hangfelvétellel illusztrált előadása Lavotta János eddig nem azonosított, Szigetvár ostromát idéző színpadi kísérőzenéjét, Gupcsó Ágnes pedig Kótsi Patkó János dallamainak forrásait és továbbélését mutatta be – szintén saját hangfelvételekkel. Ladislav Kačič szlovák zenetörténész a felvidéki passionálék zenei anyagát elemezte.

A noszvaji, majd 1994-től egri drámatörténeti konferenciákon kezdettől fogva részt vettek a téma iránt érdeklődő egyetemisták. Idén először a legtehetségesebbek be is mutatkozhattak a konferencia nyilvánossága előtt, s a diákkutatók műhelybeszámolóinak nagyon kedvező visszhangja volt.

A konferencia utolsó programjaként kötetlen kerekasztal-beszélgetésre került sor Ablonczy Lászlónak, a Nemzeti Színház igazgatójának a vezetésével. Gajdó Tamás indító előadása után (*Régi magyar drámák a 20. századi magyar színpadon*) heves vita bontakozott ki a jelen lévő színházi rendezők, dramaturgok és a szövegek autonóm voltát védő irodalomtörténészek között a 16–18. századi drámák modern színpadraállításának veszélyeiről és az interpretálás nehézségeiről, attól a szándéktól vezetve, hogy minél több régi magyar dráma kerülhessen a színházak műsorára. A konferencia ideje alatt ez az óhaj teljesült is: a résztvevők megtekinthették – az érdeklődő egri közönséggel együtt – két diákszínjátszócsoport előadásában Balassi *Szép magyar komédiáját* és a *Kocsonya Mihály házassága* c. pálos vígjátékot.

A konferencia idejére jelent meg az előző tanácskozás anyaga *Barokk színház – barokk dráma* címmel, s a tervek szerint – talán rövidebb idő alatt – kötet születik ennek a konferenciának az anyagából is.

Pintér Márta Zsuzsanna